

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

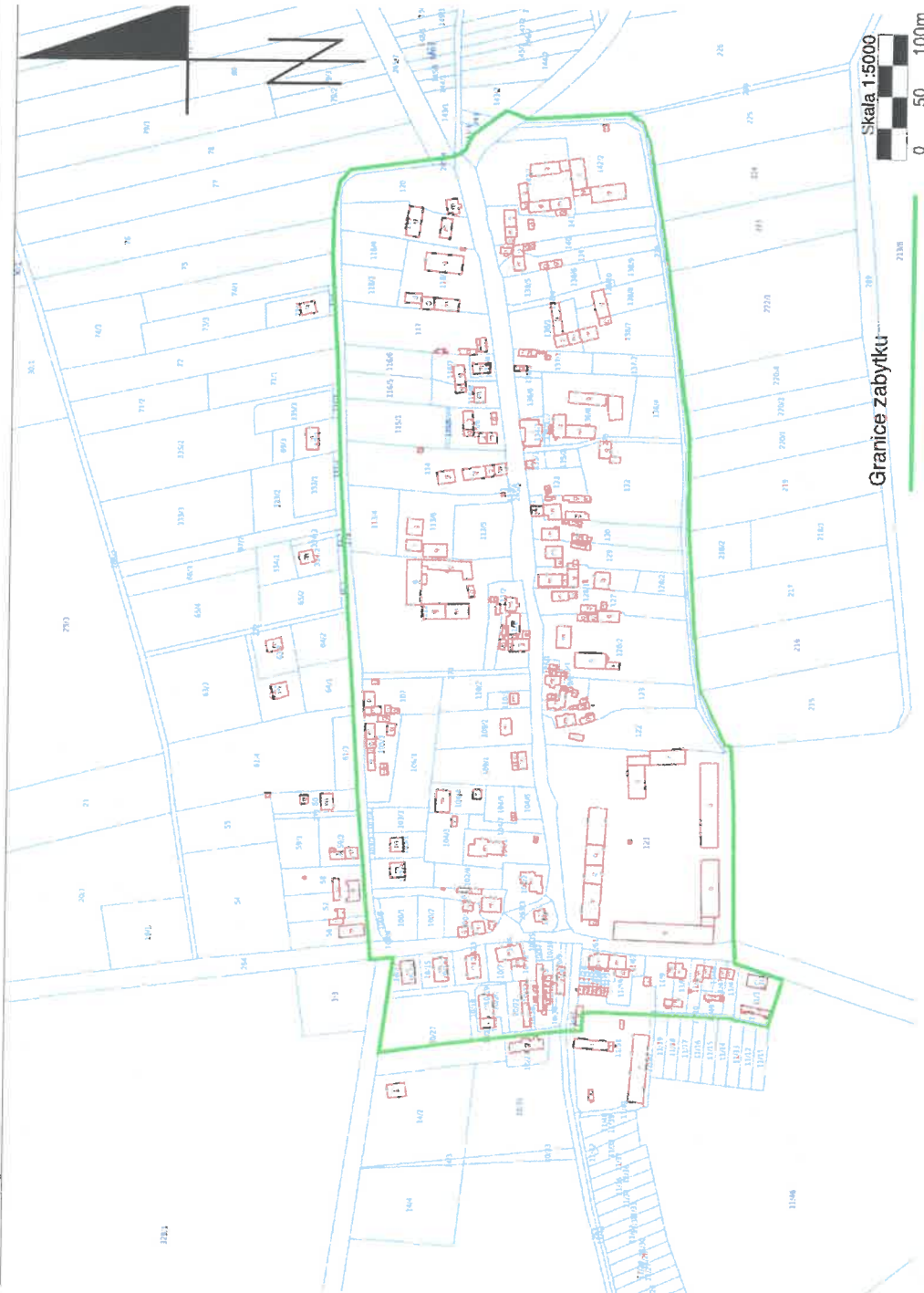
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY
WSI NOWICE

2. Czas powstania

XIV w.

9. Materiały graficzne



3. Miejscowość

NOWICE

4. Adres (ulica, nr posesyj)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **ŚWIDNICKI**

gmina: **JAWORZYNA ŚLĄSKA**

6. Współrzędne geograficzne

50°54'41"N 16°28'10"E

7. Użytkowanie obecne

**MIESZKALNE
ROLNICZE**

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: *Newendorf* (1337 r.), *Nova willa* (1350 r.), *Nodorf* (1360 r.), *Neudorff* (1667 r.), *Neudorf* (1743 r.), *Neudorf* (1816–1945 r.), *Nowice* (1945 r.).

HISTORIA:

Wieś Nowice powstała zapewne w XIV w., zaś pierwsza wzmianka o niej pochodzi z 1392 r. Wówczas należała do patrycjuszowskiej rodziny ze Świdnicy – von Sachsenkirchow. Nowice zostały założone na prawie niemieckim, kiedy to jej grunty rozdzielono pomiędzy 22 knieci, tworząc także dziedziczne sołectwo. W 1399 r. część wsi znajdowała się w posiadaniu Heinricha von Rohнау. Kolejno majątek przechodził w posiadanie innych świdnickich patrycjuszów, zaś w 1594 r. miejscowe dziedziczne sołectwo sprzedane zostało radzie miasta Świdnicy. W XVI i XVII w., właścicielami gruntów wsi byli: Nickel von Schindel, pan von Kuhl, Christian von Nimptsch, później zaś rodzina von Zedlitz. W okresie wojny 30-letniej wieś została znacznie zniszczona. W 1785 r. Nowice liczyły 242 mieszkańców, w tym 7 knieci, 27 zagrodników oraz 4 chatupników. W miejscowości funkcjonowała szkoła. W 1784 r. dobra w Nowicach zakupił hrabia von Burghaus z Łažan, i aż do 1938 r. należały one do członków rodziny von Prückler-Burghaus. W 1830 r. w Nowicach znajdowało się 44 domostwa, zamieszkałe przez 310 osób, w tym 7 katolików. We wsi działała szkoła ewangelicka, funkcjonował browar oraz wiatrak. W 1845 r. w miejscowości wzmiankuje się już 373 mieszkańców, wśród których jedynie 20 było katolikami.

Miejscowość Nowice zachowała do dziś bardzo dobrze czytelny historyczny układ ruralistyczny, typowy dla wsi zakładanej na prawie niemieckim. Zabudowa mieszkalna i gospodarza, pochodząca z przełomu XIX i XX w., zlokalizowana jest głównie wzdłuż wodącej przez wieś drogi. Po 1945 r. na terenie wsi powstało kilka nowych budynków mieszkalnych oraz (przy zabudowaniach folwarku), budynków przemysłowo-gospodarczych.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

24
Kwiecień 2023 r. *Kamil Pawłowski*

dr Kamil Pawłowski

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	NOWICE	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	JAWORZYNA ŚLĄSKA	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI NOWICE	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	ŚWIDNICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórki;

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej, zwłaszcza alei lipowej na cmentarzu wiejskim;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny.

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, Breslau 1830.*
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, 1845.*
- Nowotny S., *Leksykon historii wsi powiatu świdnickiego do 1945 r.*, Świdnica 2018.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 20, *Masyw Ślęży, Równina Świdnicka, Kotlina Dzierżoniowska*, red. M. Staffa, Wrocław 2005.
- Zimmermann F. A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, T. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- Messtischblatt, *Schweidnitz*, [1856 r.], *Königliche Preussische Landesaufnahme.*
- Messtischblatt, *Streigau 2951*, 1889 r.

24czerwiec 2023 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Kamil Pawłowski

dr Kamil Pawłowski

